

Ўзбекистон Республикаси
Президенти
Ш.М. Мирзиёевга

Хурматли Шавкат Миромонович,

Топшириққа асосан Идоралараро комиссия томонидан маҳаллий ва хорижий экспертлар билан бирга **Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг** янги таҳрирдаги лойиҳаси тайёрланди.

Кодекс лойиҳаси **2 қисм, 70 та боб** ва **1 178 та модда**дан иборат бўлиб, қуйидаги янгиликларни ўз ичига олган:

1. Инвестиция муҳитини яхшилаш ва иқтисодиётда мулкый муносабатлар барқарорлигини таъминлаш мақсадида:

- хорижий компанияларга Ўзбекистонда ўз филиалини рўйхатдан ўтказиб, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини бериш;
- инглиз ҳуқуқи институтларидан ҳисобланган опцион (**option**), шартли депонентлаш (**escrow**) каби кўплаб ривожланган мамлакатларда фойдаланиб келинаётган институтларни фуқаролик қонунчилигига киритиш;
- ер участкасини фақат олди-сотди қилиш орқали эмас, балки қурилиш қилиш ҳуқуқи (**суперфиций**), шахсий фойдаланиш ва эгалик қилиш ҳуқуқи (**узуфрукт**) каби ашёвий ҳуқуқларнинг янги турлари орқали муносабатларга киритиш қоидаларини ўрнатиш;
- давлат реестри маълумотига ишониб мулкни сотиб олган мулкдордан, илгариги сотувчи томонидан ҳуқуқбузилишга йўл қўйилган бўлса ҳам, мулкни қайтариб олинмаслигини белгилаш назарда тутилмоқда.

Мазкур янгиликлар мамлакатнинг Жаҳон иқтисодий эркинлик индекси ва бошқа халқаро рейтинглардаги ўрнига ижобий таъсир қилади.

*2019 йилда Жаҳон иқтисодий эркинлик индексида Ўзбекистон Инвестиция эркинлиги мезони бўйича – 100 баллдан **10 балл**, Мулк ҳуқуқи кафолати мезони бўйича – **49,8 балл** олиб, жами 180 та мамлакат орасида **140-ўрин**ни эгаллаган (Қозоғистон – 59, Қирғизистон – 79, Тожикистон – 122-ўрин).*

2. Фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш учун ҳуқуқий база яратиш мақсадида:

- фуқаролик қонун ҳужжатлари виртуал (**интернет**) маконда вужудга келадиган муносабатларга нисбатан ҳам қўлланилиши;
- электрон ёки бошқа техник воситалар ёрдамида тузилган битимларни ёзма шаклга тенглаштирилиши;
- электрон алоқа воситаларидан фойдаланган ҳолда товарларни сотиш, рақамли пул (**криптовалюта**) билан муомала қилиш тартиби, рақамли ҳуқуқлар тушунчаси ва уларни амалга оширишнинг асосий қоидалари белгиланмоқда.

Бу янгиликлар вақтни тежаш ва бир қатор харажатларни (жумладан логистика, савдо ва сақлаш, ҳужжатлар айланмаси, меҳнат ресурслари) камайтиришга имкон беради, электрон тижоратни янада ривожлантиради.

Дунёда электрон тижоратнинг чакана савдодаги улуши ўртача **16** фоизни ташкил қилади ва ҳар йили ўсиб бормоқда.

3. Ўзини ўзи банд қилиш, тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун янада қулай шароитлар яратиш мақсадида:

- алоҳида фаолият турларини якка тадбиркор сифатида давлат рўйхатидан ўтмасдан ҳам амалга ошириш мумкинлиги;
- ҳўжалик юритиш ҳуқуқига ёки оператив бошқарув ҳуқуқига асосланган (давлат) унитар корхоналари каби бозор иқтисодиёти қоидаларига мос бўлмаган ташкилий-ҳуқуқий шакллардан воз кечиш;
- юридик шахсларни оммавий ҳуқуқ ва хусусий ҳуқуқ юридик шахсларига ажратиш ҳамда оммавий юридик шахсларнинг муомала лаёқатини чеклаб қўйиш (фақат муайян давлат функциялари доирасида);
- тижорат банкларига банк омонати шартномаси бўйича фоизлар билан бир қаторда бошқа шаклда ҳам даромад тўлашга оид келишувлар тузиш ҳуқуқини бериш;
- лизинг компанияси даромадини лизинг объектидан фойдаланиш натижаларига қараб белгилаш имкониятини яратиш;
- шартномани бузганлик учун жавобгарлик хавфини суғурта қилишга ўрнатилган чекловни бекор қилиш, суғурта компанияларига қонун билан тақиқланмаган ҳар қандай хавфларни суғурта қилишга рухсат бериш, ўзаро суғурта фаолиятини эркинлаштириш назарда тутилмоқда.

Ўзаро суғурта бозори глобал молиявий инқироздан кейинги 10 йил ичида (2007-2017 йиллар) суғурта соҳасининг энг тез ривожланаётган қисми бўлиб, шу давр мобайнида ўзаро суғурта мукофотлари **30%** га ўсган (таққослаш учун – умумий суғуртанинг ўсиши **17%**).

4. Шартномавий муносабатларни эркинлаштириш ва халқаро стандартлар талабларига мувофиқлаштириш мақсадида:

- иқтисодиёт ривожини учун аҳамиятли бўлган янги шартнома турларини (туристик хизматлар кўрсатиш, дистрибьюторлик шартномаси, агентлаш ва бошқаларни) муомалага киритиш;
- тарафларнинг тенглиги принципига жавоб бермайдиган айрим шартнома турларини (контрактация, товарлар етказиб бериш тўғрисида давлат контракти) чиқариб ташлаш;
- топшириқ, омонат сақлаш ва бошқа бир қатор кенг тарқалган муносабатлар учун, шартнома қийматидан қатъий назар, оғзаки шартнома тузилишига имкон бериш назарда тутилмоқда.

5. Жисмоний ва юридик шахсларнинг фуқаролик-ҳуқуқий ҳимоясини кучайтириш мақсадида:

- бой берилган фойда ҳамда маънавий зиённи ҳисоблаш қоидалари;
- давлат органлари ва фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг қонуний ҳаракатлари натижасида етказилган зарарни қоплаш асослари;
- фуқаронинг розилигисиз унинг тасвиридан (фотосурат, видеоёзув ва бошқалар) фойдаланилганда, шахсий ва оилавий ҳаёти тўғрисидаги ахборот тарқатилганда фуқаролик-ҳуқуқий ҳимояни таъминлаш усуллари;
- шахсга етказилган зарар учун фақат зарарни бевосита етказган шахс эмас, балки уни шунга ундаган ёки фаол ёрдам берган шахс, шунингдек етказилган зарардан фойдаланган шахс ҳам жавобгар бўлиши қоидаси;
- қўшничилик билан боғлиқ фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларни (қўшни кўчмас мулкнинг таъсири, қўшни ер участкасида бўлаётган хавф, ер участкалари ўртасида чегара белгиси ўрнатиш, қўшнининг дарахти мевалари, томирлари, шохлари) тартибга солинмоқда.

“Мамлакатнинг иқтисодий конституцияси” сифатида қараладиган Фуқаролик кодексининг мукамаллиги хорижий инвестицияларни фаол жалб этишга бевосита таъсир кўрсатувчи омил ҳисобланади.

Шу муносабат билан, лойиҳани илғор хорижий амалиёт билан уйғунлаштириш, соҳага халқаро стандартларнинг жорий этилишини тўлиқ таъминлаш мақсадида **қуйидагилар таклиф этилади:**

1) Фуқаролик кодекси лойиҳасини Жаҳон савдо ташкилоти, Жаҳон банки, Венеция комиссияси, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Осиё тараққиёт банки ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотларга тақдим этиш ҳамда уларнинг хулосалари асосида янада такомиллаштириш;

2) кенг жамоатчилик, шу жумладан тадбиркорлик субъектларининг таклифларини олиш мақсадида лойиҳани норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари муҳокамаси (regulation.gov.uz) порталига жойлаштириш;

3) лойиҳанинг асосий жиҳатлари ва янгиликларини аҳоли ва айниқса тадбиркорлар орасида кенг тарғиб қилиш;

4) мазкур тадбирлар натижасида янада такомиллаштирилган лойиҳани 2021 йил 1 мартга қадар Вазирлар Маҳкамасига киритиш.

Кўриб чиқишингиз учун киритилмоқда.

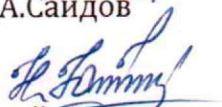
А.Саидов

А.Икромов

Б.Мавлонов

Н.Йўлдошев

К.Камилов

Р.Давлетов